

Залежна дисципліна

Якщо Господь не буде дому, даремно над ним трудяться будівничі. Якщо Господь не стерегтиме міста, даремно його охороняє сторож.

Псалом 127:1

Уявіть собі, що ви сидите в пасажирському літаку, який летить десять тисяч метрів над землею. Припустімо (я знаю, що цього не може статися в реальному житті), пілот каже вам через гучномовець: «Шановні пасажери, у нас великі проблеми. Зараз в літака відвалиться одне з крил». Яке крило ви краще хотіли би втратити – ліве чи праве? Дурне запитання, чи не так? Ніякий літак не може летіти з одним крилом. Багатомоторні пасажирські авіалайнери сконструйовані таким чином, що в аварійному режимі можуть летіти лише на одному двигуні. Але жоден літак не здатен летіти лише з одним крилом; обидва крила цілком необхідні¹.

Уявіть собі той літак, немов ви дивитеся на нього згори, як показано на цій ілюстрації.

Ви бачите фюзеляж, де ви сидите, два крила і хвостове оперення. Уявіть, що, дивлячись на крила, ви бачите слово «залежність», написане на лівому крилі, і «дисци-

пліна» – на правому. Цей літак ілюструє один з найважливіших принципів християнського життя. Так само як літак мусить мати два крила, щоби летіти, так і ми маємо вправлятися як у дисципліні, так і залежності в нашому прагненні до святості. І так само як літак не може літати лише з одним крилом, ми не можемо успішно змагатися до святості, покладаючись лише на залежність чи дисципліну. Безумовно, нам потрібне як одне, так і друге.

Дисципліна в тому значенні, що я використовую тут, охоплює певну діяльність, яка покликана навчити людину конкретних навичок. Апостол Павло закликав Тимофія тренуватися, або дисциплінувати себе, щоб бути

побожним (1 Тимофія 4:7). Закликаючи Тимофія до дисципліни, він запозичив термін з царини атлетики, перекладений як «вправлятися». Це слово первісно позначало тренування молодих атлетів перед спортивними змаганнями тих часів. Згодом воно почало описувати також розумове і моральне

*Так само як літак мусить
мати два крила, щоби летіти,
так і ми маємо вправлятися
як у дисципліні,
так і залежності в нашому
прагненні до святості*

навчання. Павло застосував його для позначення духовного тренування.

Зверніть увагу, що Павло наказує Тимофієві саме тренуватися. У розділі 5 «Дисципліновані благодаттю» ми розглядали, як Бог дисциплінує та духовно виховує нас. Тепер ми розглянемо, як слід дисциплінувати самого себе, які обов'язки ми мусимо взяти на власні плечі в прагненні до святості. Але суть ілюстрації з літаком у тому, що ми не можемо виконувати свої обов'язки, спираючись на власні здібності й силу волі. Ми мусимо покладатися на Святого Духа, Який дає нам цю можливість. Водночас ми не можемо припускати, що не маємо жодних обов'яз-

ків тільки тому, що ми залежні. Бог дає нам здібність до праці, але Він не має виконувати роботу за нас.

Трудитися чи молитися?

Багато разів у Писанні ідея залежності та відповідальності з'являється в тому самому реченні чи абзаці. Наприклад, Псалом 127:1 каже:

Якщо Господь не будує дому,
даремно над ним трудяться будівничі.
Якщо Господь не стерегтиме міста,
даремно його охороняє сторож.

Псалмоспівець вважає, що Бог так глибоко залучений у будівництво й охорону, що каже: «Якщо Господь не *будує* дому, ... Якщо Господь не *стерегтиме* міста» (курсив мій). Він не каже: «Якщо Господь не *допоможе* будівничим і сторожам», але наполягає, що це Бог будує і стереже.

Утім, цілком очевидно також, що псалмоспівець уявляє при цьому, як будівничі трудяться над зведенням будинку, а сторожі стоять на варті міста. Будівничі не можуть відкласти свої знаряддя і піти рибалити, сподіваючись, що Бог збудує їхній дім. І так само вартові не можуть попрямувати до своїх ліжок, залишивши Богові стерегти місто. Звісно, будівничі мусять працювати, а сторожі – стерегти, однак усі вони виконують свої обов'язки, настільки залежачи від Бога, що псалмоспівець говорить, що це *Він* будує і *Він* стереже.

Неемія, який також був будівничим, добре розумів принцип залежної дисципліни – ідеї, що ми залежні й відповідальні водночас. Прагнучи відбудувати стіну навколо Єрусалима, Неемія зіткнувся з великим опором ворогів народу Ізраїля. Біблія розповідає нам, що коли євреї відбудували стіну до половини її висоти, «всі вони

змовились, щоб разом підступно вдарити по Єрусалиму і споводувати в ньому заколот. Ми ж молилися до нашого Бога вдень та вночі й виставляли проти них охорону» (Неемії 4:2-3).

Зверніть увагу, як зреагував Неемія на загрозу нападу. Його люди *молилися і виставляли охорону*. Він визнав свою залежність від Бога, але й усвідомлював також, що зобов'язаний працювати – тобто стояти на сторожі.

Сьогодні б ми розділилися на два табори. «Духовніші» люди зібрались би на цілонічні молитовні збори. З їхнього погляду, поставити сторожу означало б покладатися на людські зусилля, а не на Бога. Натомість «практичніші» серед нас узялися б до справи та організували охорону. Вони чудово впоралися б із завданням та попризначали людей на кожну пору дня, але були би надто заклопотані, щоб молитися. «Про що це ви говорите, які ще цілонічні молитовні збори? – дивувалися б вони. – Нам людей не вистачає на всі сторожові пости».

Неемія та його люди робили одне й друге. Вони молилися і також виставляли сторожу. Вони визнавали свою залежність від Бога, але й розуміли водночас, що ця залежність – у тому, щоби Він зробив їх спроможними та допоміг, а не виконав замість них їхню роботу.

У старозавітній історії Ізраїлю є також випадки, коли Бог особисто втручався чудесним чином і здобував перемогу для Свого народу. (Див. у 2 Хронік 20 яскравий приклад цього). Але ці випадки є винятком, а не правилом. Утім, – і це важливо – немає жодного випадку в новозавітному вченні про святість, де би нас навчали залежності від Святого Духа без відповідної практики дисципліни з нашого боку.

Дисципліна не обов'язково передбачає покладання на людські зусилля, або, як часто кажуть, «тілесну» працю. Так може бути і, як не прикро, зустрічається доволі часто. Але коли Павло закликав Тимофія вправлятися або дисциплінувати себе в побожності, то він, безумов-

но, не закликав спиратися на чисто людську дисципліну і силу волі. По суті, у 2 Тимофія 2:1 він закликав Тимофія міцніти в благодаті, тобто силі, яка в Ісусі Христі. Утім, Павло переконував Тимофія дисциплінувати себе, а не просто «віддати все в Божі руки». Нам потрібні обидва крила в літаку. Не можна летіти лише на одному.

Свідectво Павла

Поміркуйте над свідectвом Павла у Филип'ян 4:11-13:

Кажу це не тому, що чогось потребу, бо я навчився бути задоволеним тим, що є. Вмію жити і в нестатках, умію жити і в достатку. Звик до всього і в усьому: і насичуватися, і голодувати, мати достаток і терпіти нестаток. Усе можу в Тому, Хто мене зміцнює, – в Ісусі Христі.

Павло сказав, що *навчився* бути задоволеним. Він визнавав, що бути задоволеним – це його відповідальність, і що він має зростати в цій царині свого життя. Апостол не просто «віддав усе в Божі руки» у надії, що Бог навчить його залишатися задоволеним. Він працював над цим. Але водночас знав, що може бути задоволеним лише через Господа, Який дає йому силу. Павло також усвідомлював, що сила від Господа не прийде до нього як «пакунок, надісланий з неба», немовби Христова сила – це якийсь товар, який можна замовити. Натомість апостол знав, що вона прийшла як результат його єдності з Христом. Оскільки він був «у Христі», то міг покладатися на Христа, Який діяв у ньому через Свого Духа.

Ми бачимо ще один приклад Павлового розуміння принципу залежної дисципліни чи відповідальності в його описі свого служіння. У Колосян 1:28-29 Павло пише: «Його ми проповідуємо, переконуючи кожну людину й навчаючи кожну людину з усією мудрістю, аби зробити кожну людину досконалою в Ісусі Христі. І для

цього я відчайдушно працюю, борючись Його силою, яка могутньо діє в мені». Апостол казав, що у своєму служінні він трудиться навіть до знемоги. Видатний богослов

*Святий Дух не виконує
роботи за нас,
проте робить для нас
можливим виконувати роботу*

Фредерік Брюс зазначає, що грецьке слово, перекладене як «працюю», – це «сильне дієслово, що позначає працю на межі втоми і навіть виснаження»². Словом «борючись» перекладено грецьке слово *agonizomai*, від якого

походить наше слово «агонізувати» і за яким стоїть образ атлета, який напружує всі сили, прагнучи виграти перегони.

Отже, немає сумніву в тому, якою напруженою була праця Павла. Він трудився, поки не падав від втоми, і виснажував себе, як атлет, що прагне розірвати фінішну стрічку. Та він швидко додає: «Його силою, яка могутньо діє в мені». Павло боровся, але робив це з Господньою силою. Він був дисциплінований у своєму служінні, але й водночас покладався на Господа. Повертаючись до нашої ілюстрації з літаком, апостол не намагався летіти лише на одному крилі.

У Колосян 1:28-29 Павло явно писав про своє служіння, а не особисте прагнення до святості. Але він застосовував той самий принцип залежної дисципліни в особистому житті, коли навчався бути задоволеним. Він визнавав обов'язок дисциплінувати себе, вчитися бути задоволеним, однак водночас визнавав свою залежність від Святого Духа.

Пасивний підхід

Нам потрібно засвоїти цей біблійний принцип, що Святий Дух діє в нас, щоб ми мали змогу жити приємним

Богові життям. Він не виконує роботи за нас, проте робить для нас можливим виконувати роботу. Ми часто використовуємо вираз: «Нехай Господь живе через мене». Я особисто не дуже прихильно ставлюся до цього вислову, тому що він передбачає пасивність з нашого боку. Бог не живе Своїм життям через мене. Радше, оскільки я залежу від Нього, то Він дає *мені* змогу жити життям, яке догоджає Йому.

Кілька років тому, коли я додержувався цього більш пасивного підходу, який насправді в той час здавався мені духовнішим, у мене виникли труднощі з тим, щоби ставитися з любов'ю до одного брата у Христі. Якось ввечері Бог вирішив розібратися з моїм браком любові до тієї людини, і я відчув, як Він каже до мене, немовби думка засіла в моєму розумі: «Якщо Я люблю його, то хіба не можеш ти?» Я відповів: «Господи, я не можу, але хочу, щоб Ти любив його через мене».

Що сталося? Поступово моє ставлення до цього брата справді змінилося. Ми навіть стали добрими друзями. Чи Ісус тоді полюбив його через мене? Ні, Він дав *мені* силу полюбити цього чоловіка. Ми не пасивні у своєму прагненні до святості. Ми любимо, ми зодягаємося «у щире милосердя, доброту, покірність, лагідність, довготерпіння» (Колосян 3:12). Але чинимо це в цілковитій залежності від Того, Хто дає нам сили.

Це щось значно більше, ніж просто питання семантики. Йдеться про різницю в розумінні того, як Бог діє в нас. Сутність пасивного підходу (насправді ті, хто навчає подібного погляду на освячення, назвали б його підходом «віри», а не пасивним) можна звести до твердження, яке звучить приблизно так: роль людини – вірити, а Бога – діяти. Віруючий не може робити нічого, крім як вірити, тоді як Бог, у Якого він вірує, виконує всю потрібну роботу.

Саме ідея, що ми не можемо робити *нічого*, викликає в мене особливу тривогу. Я вважаю, що псаломспівець – і

так само Неемія та Павло – сказали б: «Завдання людини – вірити і діяти. А Божа роль – дати їй *зможу* діяти». Або, можливо, було б краще сказати: «Наше завдання – діяти, але в цьому ми мусимо покладатися на Бога, Який уможливорює наші дії». Божа праця не робить наші зусилля непотрібними, а радше надає їм ефективності. Павло не казав: «Христос виявляє вдовolenня через мене», а радше: «Я навчився бути задоволеним через Того, Хто дає мені силу».

Мені не надто хочеться сперечатися з багатьма побожними християнами, які вірять у цей пасивніший підхід і навчають його. Я роблю це з великою неохотою і, гадаю, з не меншим смиренням і любов'ю. Але я сам визнавав це вчення кілька років і з великими труднощами дійшов до того, що, як я переконаний тепер, є справжнім біблійним ученням про залежність і відповідальність.

Пуританин Джон Овен став письменником, який найбільше допоміг мені зрозуміти біблійний взаємозв'язок між залежністю і дисципліною. Оскільки авторський стиль Овена, який писав у XVII столітті, є дещо громіздким, дозвольте мені парафразувати декілька його речень про взаємозв'язок благодаті (божественної наснаги) і нашої відповідальності, яку він називає обов'язком:

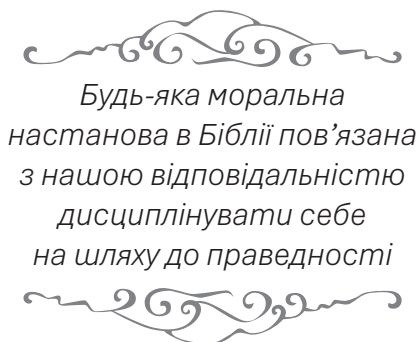
Поміркуймо над тим, як ми маємо ставитися до свого обов'язку і Божої благодаті. Дехто розділяє ці речі як несумісні. Якщо святість є нашим обов'язком, кажуть вони, то не залишається місця для благодаті; а якщо вона є наслідком благодаті, то не залишиться місця для обов'язку. Але наш обов'язок і Божа благодать не можуть суперечити одне одному в питанні освячення; тому що одне завжди передбачає інше. Ми не можемо виконувати свого обов'язку без Божої благодаті; і так само Бог не дає нам Своєї благодаті задля чогось іншого, окрім як виконання нашого обов'язку³.

Не може бути сумніву в тому, що ми повинні змагатися до святості з усією енергією, яку передбачає слово «змагатися». Будь-яка моральна настанова в Біблії пов'язана з нашою відповідальністю дисциплінувати себе на шляху до праведності. Ми не можемо просто віддати все Богові й дозволити Йому жити Своїм життям через нас. Радше ми мусимо любити одне до одного; мусимо умирати всі гріховні нахили тіла; мусимо відкинути стару людину та одягтися в нову.

Якщо хочемо досягти поступу на шляху до святості, нам належить прийняти свій обов'язок дисциплінувати і тренувати себе. Але ми повинні робити все це, цілковито покладаючись на Святого Духа, щоби Він діяв у нас і зміцнював нас силою, яка є в Христі.

Іноді ми не відчуваємо, що досвідчуємо Його силу. Натомість до нас приходить глибоке, болісне почуття невдачі. Ми можемо навіть плакати над своїми гріхами та запитувати себе, чому Святий Дух не прийшов нам на допомогу і не зміцнив нас перед натиском спокуси. Ми ототожнюємо себе з Павлом, коли він сказав: «Адже я не розумію, що чиню: роблю не те, що хочу, а те, що ненавиджу» (Римлян 7:15).

Чому Святий Дух не завжди зміцнює нас? Відповіддю на це питання може бути кілька причин. Можливо, Він дає нам змогу побачити гріховність своїх сердець. Або змушує усвідомити, якими слабкими ми є самі й наскільки насправді залежимо від Нього. Можливо, Він приборкує нашу схильність до духовної пихи та змушує нас зростати в смиренні. Хоч якою є ця причина, про неї ми можемо ніколи й не дізнатися, і наша відповідальність

*Будь-яка моральна
настанова в Біблії пов'язана
з нашою відповідальністю
дисциплінувати себе
на шляху до праведності*

полягає в тому, щоб цілковито залежати від Нього. Він повновладно і з безкінечною мудрістю визначає те, як найкраще відгукуватися на нашу залежність.

Шлях самодисципліни

Попри те, що мене неабияк тривожить так званий пасивний підхід до святості, не меншу тривогу викликає інший підхід, що ґрунтується на самодисципліні. Немає сумніву в тому, що дисципліновані люди – як віруючі, так і невіруючі – здатні змінювати себе. От зараз, працюючи над цим розділом, я читаю чудову світську книжку про особистий розвиток. Я не маю сумніву, що люди, які застосують принципи, викладені автором, побачать зміни у своєму житті. Я і сам сподіваюся побачити їх.

Однак головною спокусою шляху самодисципліни в підході до святості є прагнення покладатися на дотримання духовних дисциплін, а не Святого Духа. Я вірю в духовні дисципліни. Я прагну практикувати їх, і в подальших розділах цієї книжки ми також поміркуємо над тими з них, що особливо пов'язанні з прагненням до святості. Але ці дисципліни не є джерелом нашої духовної сили. Ним є Господь Ісус Христос, і служіння Святого Духа саме полягає в тому, щоб явити Його силу в нашому житті. Якщо парафразувати твердження Павла в 1 Коринтян 3:7, ми можемо садити і можемо поливати, але не можемо самі рости. Лише Святий Дух спроможний це робити.

Це правда – ми мусимо садити і мусимо поливати, якщо бажаємо досягнути поступу у святості, але тільки Святий Дух може дедалі більше змінювати нас, уподібнюючи до Ісуса. Наша проблема полягає в тому, що ми схильні *покладатися* на своє садіння і поливання, замість того щоб покладатися на Господа.

Оскільки Павло використав метафору зі сфери сільського господарства – садіння і поливання, – спробуймо

розвинути її далі. У фермерській справі є певні речі, які фермери мусять робити; однак є також дві, що вони робити не можуть. Складемо таблицю одних і других:

✔ Можуть і мусять

Орати
Садити
Удобрювати
Зрошувати
Обробляти
Збирати врожай

✗ Не можуть

Змусити рости
Контролювати погоду

Отже, є шість речей, які фермери мусять робити, і тільки дві, які вони робити не можуть. Вони здатні навіть певною мірою перехитрити погоду, зрошуючи землю під час посухи. Але одна річ, щодо якої вони цілковито безсилі, має насправді визначальне значення. Без життя, що дає всьому можливість зростати, від усіх сільсько-господарських дисциплін немає користі. Типові фермери, якщо вони не побожні вірні, зосередять свою увагу на тих речах, які *вони* мусять робити, і сприйматимуть як належне життя, що міститься в насінині та дає йому змогу рости. З погляду фермерів, успіх залежить лише від них самих.

Як і в сільському господарстві, Бог передвизначив деякі дисципліни чи практики, потрібні для нашого зростання у святості. Ми мусимо дотримуватися їх, бо в іншому разі не будемо рости, так само як фермери не виростять свій врожай, якщо не будуть виконувати власних обов'язків. Однак є одна річ, яку ми *не* можемо робити: це змусити зростати себе. Але так само як типові фермери, що вірять виключно у виконання своїх обов'язків, ми, вірні, серйозно ставлячись до справи освячення, часто схильні покладатися передусім на успіхи у звершенні своїх дисциплін. Подібно фермерам, ми сприймаємо як належне духовне життя, що дарує нам змогу зростання.

Джон Овен може тут знову стати нам у пригоді; я трохи парафразаю його задля зручності: «Реальна допомога і внутрішнє діяння Божого Духа потрібні для будь-якого святого вчинку розуму, волі та емоцій у виконанні кожного нашого обов'язку. Незважаючи на силу чи здібності, які вірні отримали через дароване при спасінні нове життя, вони й досі мають потребу божественної наснаги Святого Духа у будь-якій своїй дії чи обов'язку перед Богом»⁴. Тож навіть якщо нам дано нове серце і принцип духовного життя, це нове життя має постійно живитися та підтримуватися Святим Духом. Воно не здатне функціонувати самотійно.

Джонатан Едвардс, великий філософ-богослов (і пастор також) колоніальної Америки, якось уклав до-

бірку із сімдесяти рішень, які лягли в основу його духовних дисциплін і поведінки. Це, скажу я вам, і справді було щось особливе! На тлі рішень Едвардса більшість сучасних поглядів на дисципліну виглядатимуть як духовний дитсадок. Але на початку цього списку він написав такі слова: «Розуміючи,

*Якщо ми хочемо досягти хоч
якогось поступу в уподібненні
до Христа, то мусимо
вчитися покладатися на
Святого Духа, а не власні
чесноти та здібності*

що я не здатен нічого вдіяти без Божої допомоги, я смиренно благаю, щоби Своєю благодаттю Він дав мені силу додержати цих рішень тією мірою, якою вони відповідають Його волі, заради Христа»⁵. Едвардс був дисциплінований, але водночас відчував себе залежним.

Я певен, що ті з нас, хто схильні до школи святості, зосередженій на самодисципліні, погодяться з Джоном Овеном і Джонатаном Едвардсом, що ми залежимо від наснажливої сили Святого Духа. Ми віримо в це і підтримуємо на словах, але як щодо практики? Чи ми впродовж

кожного дня визнаємо свою залежність від Нього, або насправді прагнемо змагатися до святості тільки власною силою волі?

Нам усім знайомі ці слова Ісуса: «Без Мене не може-те робити нічого» (Івана 15:5). У теорії ми віримо їм, але на практиці схильні жити так, немовби *можемо* робити дещо самі. У всіх нас є деякі сфери моральності та етики, де ми відчуваємося досить упевнено і схильні покладатися на власну доброту; ми не відчуваємо, що нам потрібна допомога Святого Духа. Але Ісус сказав: «Без Мене... нічого». Ми не можемо вчинити нічого духовно доброго, якщо Його Дух не буде діяти в нас. Якщо ми хочемо досягти хоч якогось поступу в уподібненні до Христа, то мусимо вчитися покладатися на Святого Духа, а не власні чесноти та здібності.

Дисципліна молитви

Як же тоді нам зростати у свідомому відчутті залежності від Христа? Через дисципліну молитви. Молитва – це висловлення нашої залежності. Можна погоджуватися з фактом нашої залежності від Христа, але якщо наше молитовне життя мізерне або поверхове, то самим цим фактом ми його спростовуємо. По суті ми цим стверджуємо, що можемо впоратися з переважною частиною свого духовного життя за допомогою самодисципліни і гаданої внутрішньої доброти. Або що взагалі не маємо посвятити у змаганні до святості.

Автор Псалму 119 навчає нас дисципліні молитви в прагненні до святості. Зазвичай цей псалом вважають присвяченим Слову Божому, тому що Боже Слово згадується в ньому під різними іменами майже в усіх його 176 віршах окрім лише чотирьох. Але насправді його краще було б описати як вислів палкого бажання псалмоспівця до святості і його відданості у змаганні до неї. Двадцять два рази псалмоспівець молиться до Бога про

допомогу в дотриманні Його закону. Добрим прикладом є вірші 33-37:

Направ мене, Господи, на дорогу Твоїх постанов,
і я буду дотримуватись їх до кінця.
Пошли мені розуміння, як виконувати Твій Закон,
і я буду дотримуватись його всім серцем.
Провадь мене стежкою Твоїх Заповідей,
бо в цьому моє задоволення.
Нахили моє серце до Твоїх свідчень,
а не до користолюбства.
Відверни мої очі, аби не дивитись на суєту.
Оживляй мене на Своїй дорозі.

Автор псалма хоче, щоб Бог навчав його, дав йому розуміння і спрямував його шляхами Божих заповідей. Він також хоче, щоби Бог діяв безпосередньо в його серці, привертав його серце до Своїх настанов і відвертав його очі від марних діл. Але псалмоспівець вправляється також у духовній дисципліні. Зверніть увагу на його дисципліну щодо Слова Божого:

Я бережу Твоє слово у своєму серці,
щоби мені не грішити проти Тебе.
Благословенний Ти, Господи!
Навчай мене Твоїх постанов.
Своїми устами я звіщатиму
всі вказівки Твої.
Я радію дорогою Твоїх свідчень більше,
ніж великим багатством.
Я роздумую про Твої Заповіді
й досліджую Твої шляхи.
Я знаходжу задоволення в Твоїх постановах
й не забуваю Твого слова.
(Псалом 119:11-16)

Псалмоспівець зберіг Боже слово у своєму серці. Він переказував його іншим, він тішився тим, що дотримується його, він роздумував над ним, він утішався ним і не занедбував його. Автор Псалма 119 був не лише людиною дисципліни, а й також молитви. Дисципліна не змушувала його нехтувати молитвою про Божу дію, і так само молитва не вела до занедбання власних дій. Він практикував *і* дисципліну, *і* залежність.

Приклад Неємії

Молитви, що відображають нашу залежність, мають бути двох різновидів: заплановані години молитви і незаплановані, спонтанні молитви. Ми бачимо чудові ілюстрації одних і других у житті Неємії, що записані для нас у перших двох розділах його книги. Неємія був одним з євреїв у вигнанні і служив виночерпием перського царя Артаксеркса. Книга починається з того, що Неємія дізнається про сумний стан справ у Юдеї і той факт, що стіни Єрусалиму зруйновані, а його ворота спалені вогнем. Дізнавшись про це, Неємія сів і заплакав. Тоді він постив і молився впродовж кількох місяців (Неємії 1).

Біблійна розповідь не згадує цього, але ми можемо припустити, що Неємія виділяв певну годину чи години протягом дня, щоби ревно благати Бога про гаразд Ізраїлю. Кінець кінцем, він був виночерпием царя і мав виконувати певні офіційні обов'язки. А тому, найімовірніше, він мусив складати розклад свого молитовного часу серед щоденних обов'язків – так само, як це робимо ми. Оскільки він молився так упродовж кількох місяців, можна описати цю частину молитовної посвяти Неємії як *плановану, тривалу, наполегливу* молитву. Вона була планована, бо становила частину його щоденного розкладу; тривала, тому що тяглася впродовж кількох місяців, і наполеглива, тому що він продовжував молитися, доки Бог йому не відповів.

Одного дня після кількох місяців молитви, коли Неємія приніс цареві його вино, цар зауважив, що обличчя його виночерпця сумне. До того часу Неємія приховував, як засмутила йому серце доля його співвітчизників і стан улюбленого міста – Єрусалиму. Але тепер цар запитав про причину цього смутку, і Неємія пояснив її (Неемії 2:1-3).

Тоді цар Артаксеркс промовив: «Чого би ти хотів?» (вірш 4). Настав критичний момент. Тепер Неємія мав викласти перед царем своє прохання повернутися до Єрусалиму і відбудувати його стіни. І, «помолившись до Небесного Бога, я сказав цареві» (вірші 4-5) – йдеться в книзі. Очевидно, що цар не знав про швидку мовчазну молитву Неемії. Вона була, імовірно, чимось на кшталт: «Господи, допоможи мені сказати те, що треба. Сподоби мене ласки в серці царя». Неємія послав цю молитву до Неба, буквально поки розкривав рота, щоб промовляти до царя. На противагу планованій, тривалій та наполегливій молитві, яку він підносив упродовж кількох місяців, ця його молитва була *незапланована, коротка і спонтанна*.

Обидва види молитви були потрібні в становищі Неемії. Кожна з них додавала сили іншій. Неємія не вважав, що Бог усе влаштує Сам, відкладаючи молитву до того багатого на події дня в палаці царя. Він бачив потребу і був витривалим у молитві, поки Бог не відповів.

І водночас Неємія не кинувся відповідати цареві, не помолившись спершу – швидко та мовчки. Він не припускав, що оскільки молився перед тим декілька місяців, йому не треба молитися в той час. Він гостро усвідомлював свою повну залежність від Бога, а тому його швидка мовчазна молитва була радше рефлекторною, ніж спланованою дією.

З прикладу Неемії ми можемо дізнатися, як треба молитися за себе, змагаючись до святості. Як і Неемії, нам потрібно щодня знаходити час для *планованої, тривалої*

наполегливої молитви. Ми мусимо викласти перед Господом будь-які царини тривалого гріха в нашому житті. Це можуть бути пліткування, дратівливість, нетерпіння, брак любові, нечисті думки і непокірні блукливі очі. Ці гріхи мають стати предметом щиросердої молитви, щоби Бог працював усередині нас і дав нам змогу впоратися з ними. Зверніть увагу на те, що я сказав: «Дав нам змогу». Це означає, що ми мусимо впоратися з гріхами, але Святий Дух дає нам силу зробити це.

У Римлян 8:13 апостол Павло написав: «Бо якщо живете по-тілесному, то маєте померти; якщо ж Духом умертвляєте тілесні вчинки, то будете жити». Знову зверніть увагу на залежну дисципліну. Тут іде мова про дисципліну умертвлення гріхів, яку ми докладно розглянемо в розділі 11, але ми умертвляємо тілесні вчинки Духом. Це передбачає постійну палку молитву, щоб Святий Дух діяв у нас і дав нам змогу виконати те, що виконувати є нашим обов'язком. Як сказав Джон Мюррей: «У вірного немає резервуару сили, з якого її можна було би черпати. Кожна освячена і освячуюча дія завжди здійснюється Духом»⁶.

Саме тому, що в нас немає власного вмістища сили, нам потрібно молитися повсякчас про наснажливу роботу Духа в нас. Святість вимагає постійних зусиль з нашого боку, а також постійного підживлення і зміцнення Святим Духом. Однак, якщо ви не *заплануєте* молитви і не призначите *час* для неї, то виявите, що не здатні здійснити своїх добрих намірів. Тож якщо у вас ще немає цієї практики, то чому б не зупинитися й не скласти собі план прямо тепер? Також я виявив, що дуже корисно записати на

Хоч яким може бути становище, просте «Господи, допоможи!» зосереджує нашу увагу на залежності від Бога, а не на власній силі волі, і несе нам допомогу Духа

папері (лише для своїх очей) конкретні гріхи, щодо яких мені потрібна допомога, і конкретні чесноти християнського характеру, в яких я відчуваю найбільшу потребу зростати.

У доповнення до молитов про гріхи у своєму житті та риси характеру, у яких найбільше потрібно зростати, варто також молитися про збереження від спокусу (Матвія 6:13), щоб ми були пильними і нас не заскочила зненацька спокуса, коли вона таки прийде. Зрештою в цей запланований час добре молитися словами Євреїв 13:21, щоби Бог здійснив у нас те, що Йому до вподоби, бо Він знає набагато краще, ніж ми, що насправді мусить статися в нашому житті в той чи інший час.

Крім того, ми, як і Неємія, потребуємо тих незапланованих, коротких, спонтанних молитов. Вони потрібні нам упродовж дня, коли ми відчуємо спокусу згрішити і коли стикнемося з обставинами, у яких нам необхідна допомога для вияву побожного характеру. Хоч яким може бути становище, просте «Господи, допоможи!» зосереджує нашу увагу на залежності від Бога, а не на власній силі волі, і несе нам допомогу Духа. Він і справді усуває Свою допомогу, коли ми забуваємо нашу потребу в ній і не просимо Його про неї. Тож нам потрібні ці короткі, спонтанні молитви впродовж дня, щоб ми могли плекати своє почуття залежності від Христа і приймати Його допомогу, яку Він посилає через Свого Духа.

Гріх самодостатності

Я вважаю, що однією з головних рис нашої гріховної природи, або «плоті» чи «тіла», як її називають у більшості біблійних перекладів, є позиція незалежності стосовно Бога. Навіть якщо ми знаємо і погоджуємося, що залежимо від Нього, то все одно зі звички схильні поводитися незалежно. Це частина синдрому «не я це роблю, а той гріх, який живе в мені» (Римлян 7:20), що так гли-

боко вкоренився в нас. Без сумніву, Бог дозволяє нам так часто впадати в спокусу зокрема й тому, що хоче навчити нас на власному досвіді: зростання у святості цілковито залежить від Нього.

Однак, окрім болісного досвіду невдач, існує інший і набагато кращий спосіб навчатися залежності – розвивати дисципліну молитви, яка змушує нас реально приймати свою залежність від Святого Духа. Це правда, бо хоч що можна казати про молитву, вона є визнанням нашої власної безпорадності і цілковитої залежності від Бога.

Саме це визнання безпорадності та залежності є вкрай огидним для нашого грішного духа самодостатності. І якщо за складом характеру ми можемо бути схильні до вияву дисциплінованості, нам набагато важче визнати свою залежність від Христа та Його Духа, а не від власної самодисципліни.

Однак пам'ятайте, що святість означає стати подібним до Господа Ісуса Христа. І Він Сам сказав: «Не можу Я Сам від Себе робити нічого» (Івана 5:30). Він цілковито залежав від Отця й добровільно та охоче визнав це. Ісусова залежність не була вимушеною, але щиросердою – і навіть сповненою ентузіазму, – тому що Він знав, що нас створено бути залежними від Бога. Тож якщо ми хочемо стати святими, то мусимо відкинути шлях незалежності та прагнути до духу залежності. І одним з найкращих засобів, який нам дав для цього Бог, є дисципліна молитви.

Згадайте про два крила літака: *дисципліну* і *залежність*. Чи вони існують у рівній пропорції у вашому житті? По суті, ми ще навіть не почали заглиблюватися в дисципліну, за винятком споглядання Христа у Євангелії і от тепер – молитви. Далі ми розглянемо їх ще кілька, і ви врешті-решт отримаєте перелік десь із шести пунктів на крилі «дисципліна» вашого літака. Проте не забувайте про ілюстрацію із сільським господарством. Є шість дисциплін, про які мають дбати фермери, і тільки одна,

яка їм цілком не до снаги. Але ця єдина річ найсуттєвіша з усіх. Тому врешті-решт ви можете опинитися із шістьма дисциплінами на одному крилі, й лише з одним словом «залежність» – на другому. Утім, залежність є життєво важливою і забезпечує критичну противагу для всієї сукупності дисциплін.

Залежність – це не просто одна з переліку дисциплін. Радше вона наповнює всіх їх життям і надає дієвості. Достоту як закон життя, що дає змогу насініні рости, робить плідними всі зусилля фермерів, так і на-снага Святого Духа всередині нас сприяє ефективності всіх наших дисциплін. Тому коли ми почнемо розглядати дисципліни, необхідні в прагненні до святості, пам'ятайте, що всі вони мають бути просякнуті залежністю від Святого Духа.

